

Śródpolne gąsieniczniki Polski Zachodniej
(*Hym. Ichneumonidae*)

Die echten Schlupfwespen der Ackerfeldern in Westpolen
(*Hym. Ichneumonidae*)

Doniesienie tymczasowe — Vorläufige Mitteilung

napisała

MARIA KRYSZYNA KOŚCIELSKA

Obserwacje nad fauną gąsieniczników śródpolnych w Polsce Zachodniej rozpoczęłam wraz z prof. drem J. Noskiewiczem w r. 1950 i prowadziłam je do r. 1952 włącznie. Ponieważ mam zamiar pracę tę obecnie podjąć na nowo na szerszym obszarze obserwacyjnym, zdecydowałam się na ogłoszenie dotychczasowych rezultatów, tworzących dla siebie dobrze zamkniętą całość.

Teren badań we wspomnianym okresie objął nieduże stosunkowo obszary w środkowych i południowych częściach Polski Zachodniej. W r. 1950 uwzględnione zostały okolice Klenicy koło Zielonej Góry (Noskiewicz, sierpień), Gliwice (Noskiewicz, początek lipca), Wrocławia i Henrykowa pod Ząbkowicami (Kościelska, Noskiewicz, lipiec, sierpień). W następnych dwóch latach wzięto pod uwagę już tylko okolice Wrocławia i Henrykowa.

W połowach naszych uwzględniliśmy wszystkie te biotopy, w których stwierdziliśmy gromadzenie się interesujących nas błonkówek. Były to przede wszystkim ścieżki i drogi śródpolne, miedze, rowy, przylegające do uprawnych pól,

ogródki itp. Metody zbierania były zupełnie proste, łowiliśmy bowiem prawie wyłącznie na kwiatkach roślin baldaszkowych, głównie na pasternaku (*Pastinaca sativa* L.), roślinie zwabiającej do swych kwiatów szczególnie duże ilości gąsieniczek. Jednym z głównych naszych terenów obserwacyjnych były szerokie rowy ciągnące się na przestrzeni około 4 kilometrów po obu stronach gościńca między Henrykowem a Muszkowicami, porośnięte miejscami gęsto przez rośliny baldaszkowe, m. in. także przez pasternak.

Stosowane metody zbierania, mimo swej prymitywności, pozwoliły mi, jak sądzę, poznać stosunkowo dokładnie śródpołną faunę gąsieniczek badanych terenów, przede wszystkim pod względem jakościowym, ustalić więc w przybliżeniu, które gatunki wchodziły w jej skład. Stosunki ilościowe natomiast zdołałam uchwycić tylko w bardzo ogólnym zarysie, a całkowicie już nie orientuję się w zależnościach, jakie być może, zachodzą między fauną gąsieniczek danego odcinka a charakterem jego upraw polnych. Żadnej analizy takich związków nie przeprowadziłam, ani nawet nie kuśiłam się na jej przeprowadzenie, choć jest ona możliwa i jak mi się wydaje, nie trudna do wykonania. W badaniach planowanych na przyszłość mam zamiar wyjaśnić przede wszystkim te właśnie stosunki zależności, a nadto, posługując się metodą hodowli, wyszukiwać i ustalać lokalnych żywicieli poszczególnych gatunków pasożytniczych. Na tę stronę biologii gąsieniczek śródpołnych w moich dotychczasowych obserwacjach nie zwracałam żadnej uwagi. Ograniczałam się wyłącznie do zbierania dojrzałych form pasożytów, respektowałam więc, odnośnie gąsieniczek śródpołnych, jedynie faunistyczne aspekty zagadnienia.

Na skutek tego mogę w niniejszym doniesieniu podać prawie tylko wykaz gatunków schwytanych i to nie całkiem pełny, gdyż niewielka część materiałów nie została jeszcze zidentyfikowana, a nadto mogę omówić obserwowane przeze mnie stosunki ilościowe oraz właściwości pojawiania się poszczególnych gatunków w okresie trzechlecia 1950—1952 i w poszczególnych sezonach każdego z tych lat. W tych warunkach niniejsza notatka ma jedynie charakter doniesienia

TABELICA I (c. d.) — TAFEL I (Forts.)
Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der *Ichneumonidae*

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejsco-wość			
		data	♂	♀	data	♂	♀		data	♂	♀
18	<i>Ichneumon sarcitorius</i> L.					14 VI	4				Henryków
	"					18 VII	3				Henryków
	"				1	2 VIII	2				Henryków
	"					4 VIII	1				Henryków
	"				3	16 VIII	1				Henryków
	"				2	23 VIII	2				Zakrzów
19	<i>Ichneumon sarcitorius</i> L.	9 VIII	1								Klenica
	var. <i>mutabilis</i> Berth.	16 VIII	1								Zakrzów
20	<i>Ichneumon subquadratus</i> Thoms.	11 VIII		1							Klenica
21	<i>Ichneumon suspiciosus</i> Wesm.	11 VIII		1							Klenica
22	<i>Melanichneumon albosignatus</i> Grv.	9 VIII		2							Klenica
23	<i>Protichneumon fusorius</i> L.	16 VIII				12 VIII				1	Henryków
24	<i>Stenichneumon sputator</i> F.	23 VIII	3								Klenica
	"			1		14 VI				4	Henryków
	"					5 VII				1	Henryków
	"					9 VII				1	Henryków
	"					20 VII.				2	Maków Pod-
	"					2 VIII				6	halański
	"					11 VIII				8	Henryków
	"					12 VIII				1	Henryków
	"					12 VIII				9	Zakrzów
	"									3	Henryków

TABLICA 1 (c. d.) — TAFEL 1 (Forts.)
 Wykaz gaśniczników — Verzeichnis der Ichneumonidae

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejscowość
		data	♂ ♀	data	♂ ♀	data	♂ ♀	
25	<i>Stenichneumon sputator</i> L. var. <i>nigriventris</i> Berth.	16 VIII	1	12 VIII	17			Henryków
	"			15 VIII		1		Henryków
	"			16 VIII	2	1		Zakrzów
	"			17 VIII	1			Henryków
	"			17 VIII	3			Zakrzów
	"	26 VIII	2	26 VIII		2		Henryków
	"	28 VIII	3					Zakrzów
	"	16 VIII		13 IX		3		Henryków
26	<i>Amblyteles funereus</i> Fourc.							Zakrzów
27	<i>Amblyteles glaucatorius</i> F.	23 VIII	3					Zakrzów
28	<i>Amblyteles inspector</i> Wesm.	26 VII	1					Mirków
29	<i>Amblyteles occisorius</i> F.	23 VIII	1					Zakrzów
30	<i>Amblyteles pallidicornis</i> Grv.	11 VIII	2					Klenica
	"	12 VIII	3					Klenica
	"	16 VIII	1					Zakrzów
31	<i>Amblyteles panzeri</i> Wesm.	17 VIII	11			3		Henryków
	"	29 VII	3			4		Gliwice
	"	9 VIII	6			2		Klenica
32	<i>Amblyteles panzeri</i> Wesm. var. <i>vexillatorius</i> Tischb.	9 VIII	3					Klenica
	"	11 VIII	13					Klenica
	"	12 VIII	2					Henryków
	"	16 VIII	7					Zakrzów

TABLICA I (c. d.) — TAFEL I (Forts.)
 Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der *Ichneumonidae*

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejscowość
		data	♂	♀	data	♂	♀	
37	<i>Exolytus laevigatus</i> Grv.	6 VIII	1					Henryków
	"	9 VIII	1					Klenica
	"	10 VIII		2				Klenica
	"	11 VIII		2				Klenica
	"	12 VIII		1				Klenica
	"	16 VIII		3				Zakrzów
38	"				10 VI	1		Henryków
	"				14 VI	1	18 VI	Henryków
39	<i>Goniocryptus analis</i> Grv.	11 VIII		1				Klenica
40	<i>Goniocryptus pauper</i> Tschk.				4 VIII			Subów
	<i>Goniocryptus simulator</i> Thoms.				14 VI	1		Henryków
	"				16 VIII	1		Zakrzów
41	<i>Listrocyptus spatulatus</i> Braun.	12 VIII		1				Klenica
42	<i>Microcryptus gravenhorsti</i> Thoms.	9 VIII		1				Klenica
43	<i>Stylocryptus brevis</i> Grv.				16 VIII	2		Zakrzów
44	<i>Stylocryptus profligator</i> F.	14 VI		1	18 VI	5	30	Henryków
	"				20 VII		15	Henryków
	PIMPLINAE							
45	<i>Acoenitus saltans</i> Grv.	10 VI	2		18 VI	3		Henryków
46	<i>Apechis brassicae</i> Poda.	17 VIII	2					Henryków
47	<i>Collyria puncticeps</i> Thoms.	27 V	3	1				Henryków
	"	10 VI	3	7				Henryków
48	"				18 VI		2	Henryków
	<i>Conoblasta ceratites</i> Grv.	6 VIII	1					Henryków

TABELICA I (c. d.) — TAFEL I (Fortis.)
Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der Ichneumonidae

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejsco-wość
		data	♂ ♀	data	♂ ♀	data	♂ ♀	
48	<i>Conoblasta ceratites</i> Grv.			20 VII	9			Henryków
	"			2 VIII	7			Henryków
	"			9 VIII	6			Henryków
	"			9 VIII	1			Klenica
	"			11 VIII	1			Klenica
	"			12 VIII	3			Henryków
	"			16 VIII	1			Zakrzów
49	<i>Cryptopimpla errabunda</i> Grv.	9 VIII	1					Henryków
50	<i>Epiurus brevicornis</i> Grv.	11 VIII	1					Klenica
	"	9 VIII	1					Klenica
	"	23 VIII	1					Zakrzów
	"			16 VIII	1			Zakrzów
51	<i>Epiurus inquisitor</i> Scop.			12 VIII	2			Henryków
52	<i>Exelastes femorator</i> Grv.			16 VIII	1			Zakrzów
53	<i>Exelastes formicator</i> F.			2 VIII	2			Henryków
54	<i>Exelastes gracilicornis</i> Grv.	16 VIII	1					Zakrzów
	"	23 VIII	2					Zakrzów
	"	26 VIII	1					Mirków
	"			2 VIII	1			Henryków
	"			16 VIII				Zakrzów
	"			26 VIII	1			Zakrzów
	"			28 VIII	1			Henryków
54	<i>Exelastes illussor</i> Grv.	12 VIII	2					Klenica

TABLICA I (c. d.) — TAFEL I (Forts.)
Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der *Ichneumonidae**

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejscowość
		data	♂	♀	data	♂	♀	
55	<i>Exetastes illusor</i> Grv. var. <i>minor</i> Szepf.	23 VIII		1				Zakrzów
56	" <i>Glypta teres</i> Grv.					17 VIII	1	Zakrzów
57	<i>Itopectis colthoffi</i> Aur.				1	12 VII	1	Henryków
58	<i>Itopectis pudibunda</i> Rtzb.				1	5 VI		Henryków
59	<i>Lissonota basalis</i> Brischke	16 VIII		1		28 VIII	1	Henryków
60	" <i>Lissonota paralella</i> Grv.	26 VII		1		9 VIII	1	Zakrzów
	"	11 VIII		1				Henryków
	"					20 VII		Mirków
	"					2 VIII		Mirków
	"					4 VIII		Henryków
	"					28 VIII	1	Henryków
61	<i>Lissonota sulphurifera</i> Grv.							Sulów
62	<i>Phenolobus arrator</i> Rossi.	13 VIII		1				Henryków
63	<i>Phenolobus saltans</i> Grv.					10 VI	3	Klenica
64	<i>Pimpla instigator</i> F.	17 VIII		1				Henryków
	"	26 VIII		2				Henryków
	"					11 VIII	1	Mirków
	"							Henryków
	OPHIONINAE							
65	<i>Agrypus flaveolatus</i> Grv.							Henryków
66	<i>Anomalon latro</i> Schrk. var. <i>orbitale</i> Thoms.					1 VI	1	Henryków
						17 VIII	1	Henryków
67	<i>Campoplex bucculentus</i> F.					23 VII	4	Henryków

TABLICA I (c. d.) — TAFEL I (Forts.)
Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der Ichnemoniidae

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejsco-wość	
		data	♂	♀	data	♂	♀		
67	<i>Campoplex bucculentus</i> F.					20 VII		Henryków	
	"					2 VIII		Henryków	
	"					9 VIII		Henryków	
	"					17 VIII		Henryków	
TRYPHONINAE									
68	<i>Alomyia debellator</i> Grv.				1	18 VI		Henryków	
69	<i>Bassus albosignatus</i> Kriechb.					12 VIII		Henryków	
70	<i>Bassus trinctus</i> Grv.	26 VIII		1				Mirków	
71	<i>Cosmoconus elongator</i> F.					2 VIII	1	Henryków	
	"					17 VIII	4	Henryków	
	"					17 VIII	1	Gliwice	
73	<i>Perilissus rufiniger</i> Grv.					27 V	1	Henryków	
74	<i>Polyblastus selandrie</i> Brischke					10 VI	1	Henryków	
75	<i>Tryphon bilineatus</i> Kriechb.		2					Zakrzów	
76	<i>Tryphon bruneiventris</i> Grv.	23 VIII				14 V	1	Henryków	
77	<i>Tryphon incestus</i> Holmgr.					27 V	1	Henryków	
78	<i>Tryphon obtusator</i>	13 V	1					Henryków	
	"					27 V	1	Henryków	
	"					10 VI	1	Henryków	
	"					18 VI	1	Henryków	
79	<i>Tryphon rutilator</i> L.					27 V	8	Henryków	
	"					10 VI	16	Henryków	
	"					14 VI	5	Henryków	
	"					9 VII	3	Mirków	

TABLICA I (c. d.) — TAFEL I (Forts.)
 Wykaz gąsieniczników — Verzeichnis der Ichneumonidae

Lp	Podrodzina i nazwa gatunkowa	1950		1951		1952		Miejsco-wość						
		data	♂	♀	data	♂	♀		data	♂	♀			
79	<i>Tryphon rutilator</i> L.				20 VII			2			18 VI	6	6	Henryków
	"										12 VII		3	Henryków
	"										16 VIII	1	2	Henryków
80	<i>Tryphon signator</i> Grv.				27 V			6						Zakrzów
	"				5 VI			1						Henryków
	"				10 VI			4						Henryków
	"				14 VI			1						Henryków
	"				18 VI			1						Henryków
81	<i>Tryphon trochanteratus</i> Holmgr.				1 VI			1						Henryków
82	<i>Tryphon vulgaris</i> Holmgr.				10 VI			3						Henryków
	"										18 VI	1	2	Henryków

tymczasowego sygnalizującego zagadnienie będące w opracowaniu.

Zebrano dotychczas w wymienionych wyżej miejscowościach około 700 okazów gąsieniczników należących do około 80 gatunków. Poniżej podaję w tablicy I wykaz gatunków i ilości schwytych osobników, w tablicy zaś II wykaz 11 gatunków pojawiających się najliczniej w latach 1950-1952, oraz sumaryczne ilości osobników zebranych w każdym z tych lat.

TABLICA II — TAFEL II

Wykaz gatunków najliczniejszych w latach 1950-1952

Das Verzeichnis der zahlreichsten Arten der *Ichneumonidae* in den Jahren 1950-1952.

Lp.	Nazwa gatunku	1950	1951	1952	Ogólna ilość
1	<i>Stenichneumon sputator</i> F.	7	92	—	99
2	<i>Amblyteles panzeri</i> Wesm.	71	18	1	90
3	<i>Tryphon rutillator</i> L.	—	38	18	56
4	<i>Stylocryptus profligator</i> F.	1	50	—	51
5	<i>Conoblasta ceratiles</i> Grv.	1	31	—	32
6	<i>Exolytus laevigatus</i> Grv.	21	2	6	29
7	<i>Ichneumon sarcitorius</i> L.	9	17	—	26
8	<i>Amblyteles vadatorius</i> Illig.	—	19	4	23
9	<i>Tryphon signator</i> Grv.	—	19	—	19
10	<i>Collyria puncticeps</i> Thoms.	14	2	—	16
11	<i>Lissonota paralella</i> Grv.	2	10	—	12

Wyniki dotychczasowych obserwacji, przedstawione w obydwóch tablicach, można ująć w następujących punktach.

1. Śródpolna fauna gąsieniczników Polski Zachodniej jest uboga w gatunki, a już zupełnie znikoma była w trzech wymienionych latach ilość gatunków występujących w większych ilościach. Z całego obszaru Polski wykazano dotychczas około 2200 gatunków gąsieniczników. Ponieważ na polach uprawnych zebrano (Noskiewicz, Kościelska) w ciągu trzech lat poszukiwać tylko nieco ponad 100 gatunków, mam podstawę, by twierdzić, że w skład śródpolnej fauny gąsieniczników Polski Zachodniej wchodzi nie więcej niż 4-5% gatunków żyjących w Polsce.

2. Uderzającym zjawiskiem są duże zmiany ilościowych stanów pojawiania się najpospolitszych gatunków gąsieniczników śródpolnych w poszczególnych latach. Zjawisko to uwidacznia tablica II. Najlepszymi jego przykładami są cztery gatunki zbierane w największych ilościach osobników, tj. *Stenichneumon sputator* F., *Amblyteles panzeri* Wesm., *Tryphon rutillator* L. i *Stylocryptus profligator* F. W r. 1950, w którym rozpoczęte zostały obserwacje, najpospolitszym gąsienicznikiem śródpolnych biotopów był niewątpliwie *Amblyteles panzeri* Wesm. Zbieraliśmy go podówczas licznie na kwiatach baldaszkowatych wszędzie, gdzie tylko była możliwość obserwowania śródpolnych siedlisk, więc zarówno na polach w Klenicy pod Zieloną Górą, jak w Zakrzowie pod Wrocławiem, Henrykowie pod Ząbkowicami i w okolicach Gliwic. Ogółem zebraliśmy (Noskiewicz, Kościelska) wtedy ponad 70 okazów. W następnym roku (1951) był on już o wiele mniej częsty, a w roku 1952 stwierdziłam tylko jeden jego okaz. W r. 1951 gatunkiem dominującym był *Stenichneumon sputator* F., którego zebraliśmy wtedy ponad 90 okazów, w r. 1950 był on znacznie rzadszy (7 okazów), w roku 1952 nie obserwowałam go wcale. W r. 1951 występował bardzo licznie *Stylocryptus profligator* F. (50 okazów) oraz *Tryphon rutillator* L. (38 okazów), gatunki nie spotykane w r. 1950. W r. 1952 w największym nasileniu pojawił się *Tryphon rutillator* L. (17 okazów). W roku tym zebranych zostało jednak w siedliskach śródpolnych znacznie mniej okazów niż w obydwu latach poprzednich, stąd odnośne obserwacje są już mniej pewne.

3. Ogromna większość gatunków śródpolnych gąsieniczników zbierana była w bardzo małych ilościach osobników, w przeważnej ilości wypadków od 1 do 3 okazów. Ponieważ przy tym w różnych latach zbierane były w tych samych miejscach coraz to inne gatunki, odnosiłam wrażenie, że śródpolna fauna gąsieniczników podlega w swym składzie gatunkowym dużym i szybkim zmianom jakościowym. Skład jej pod tym względem wydawał mi się w każdym roku inny. Jestem jednak zdania, że wyciąganie tego rodzaju wniosków byłoby jeszcze przedwczesne. Sprawa ta wymaga dalszego, długoletniego, bardzo skrupulatnego badania.

4. W skład śródpolnej fauny gąsieniczników wchodzi m. in. także gatunki rzadkie, znane dotychczas w Polsce niejednokrotnie z jednego lub z kilku zaledwie stanowisk. W faunie śródpolnej gatunki takie tworzą niekiedy właśnie bardzo charakterystyczne, pod względem ilościowym uderzająco bogate w osobniki elementy. Najlepszym przykładem takiego gatunku może być *Amblyteles panzeri* Wesm. Wystąpił on, jak już wyżej wspomniano, w r. 1950 na całym badanym wtedy obszarze (od okolic Zielonej Góry po Gliwice) w dużych ilościach osobników, jako najczęstszy z gąsieniczników śródpolnych. Aż do tego czasu był on w Polsce bardzo rzadko obserwowany. Nie wymieniają go w swych spisach ani Torka (1915, 1918), który badał gąsieniczniki Wielkopolski, ani Błędowski i Kraińska (1924), Hedwig zaś w wykazie gąsieniczników śląskich opartym na kilkudziesięcioletnich badaniach własnych oraz na badaniach innych entomologów (m. in. Dittricha), wymienia omawiany gatunek tylko z Osobowic pod Wrocławiem. Znane mu były tylko dwa okazy (1 ♀, 1 ♂) z tej miejscowości, znajdujące się w zbiorze Dittricha.

Kierownikowi Zakładu Systematyki Zwierząt i Zoogeografii, prof. drowi J. Noskiewiczowi dziękuję bardzo za materiały, które wykorzystałam w niniejszym doniesieniu oraz za cenne wskazówki i pomoc w oznaczaniu materiałów.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Arbeit bringt das Verzeichnis der Ichneumoniden, die in Jahren 1950-1952, in Polen, besonders in Schlesien, im Bereiche der Ackerfeldern, von der Verfasserin beobachtet worden sind. Die meisten Arten wurden in kleiner Individuenzahl gesammelt, doch manche erwiesen sich als häufig. Diese sind in der Tafel II zusammengestellt. Am häufigsten waren: im Jahre 1950 *Amblyteles panzeri* Wesm., im Jahre 1951 *Stenichneumon sputator* F., *Stylocryptus profligator* F., *Tryphon rutillator* L., im Jahre 1952 *Tryphon rutillator* L.

PIŚMIENNICTWO — LITERATUR

- Błędowski, R., Krainska, K., Materiały do fauny Ichneumonidów Polski, Część I. Podrodziny *Ichneumoninae* i *Pimplinae*, Pol. Pismo Entom., 1924, 3, p. 1-19.
- Escherich, K., Die Fortinsekten Europas, 1932, 2.
- Gravenhorst, I. L. C., Ichneumonologia Europaea, Vratislaviae 1829.
- Hedwig, K., Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen Hymenopteren. V. *Ichneumonidae*, Zeitschr. f. Ent., 1927, 15, p. 4-14; 1933, 15, p. 11; 1935, 17, p. 16; 1936, 18, p. 9-20; 1937, 18, p. 17-24; 1939, 18, p. 12-21; 1940, 18, 13-17; 1942, 20, p. 27.
- Heinrich, G., Beiträge zur Ichneumonidenfauna Polens, Pol. Pismo Entom. 1926, 5, p. 153-166.
- Hellén, W., Zur Kenntnis der Ichneumonidenfauna der Atlantischen Inseln, Soc. Scient. Fennica, Comment. Biol., 1949, 8, p. 1-10.
- Hellén, W., Zur Ichneumonidenfauna Finnlands (*Hym.*) III, V, VI, VII. *Notulae Entomologicae*, 1942, 22, p. 76; 1946, 26, 2-4; 1948, 28, p. 48; 1952, 31, p. 92-94.
- Hellén, W., Hymenopterenfang am Licht, *Ibid.* 1953, 33, p. 105.
- Leclercq, J., Remarques au sujet de quelques espèces des genres *Amblyteles* et *Ctenichneumon* (*Hym. Ichneumonidae*), Bull. et Ann. Soc. Entom. de Belgique, 1948, 84, p. 175-180.
- Mejer, N. F., Paraziticheskiye piereponczatokrylyje, *Siem. Ichneumonidae* S.S.S.R. i sopriedielnych stran, 1933, 1, 2; 1934, 3; 1935, 4; 1936, 5, 6.
- Muesebeck, C. F. W., Krombein, K. V., Townes, H. K., Hymenoptera of America North of Mexico, Synoptic Catalog, Washington 1951.
- Noskiewicz, J., Dodatki do fauny gąsieniczników (*Ichneumonidae*) Śląska, Pol. Pismo Entom. 1948 18, p. 312-336.
- Roman, A., List of new finds of *Ichneumonidae* in Norway, Tromsø Museums Arshefter, Naturhistorisk Avd. Nr. 23., 1942, 60. p. 5-18.

- Schmiedeknecht, O., *Opuscula Ichneumonologica*, I. *Ichneumoninae*, Blankenburg 1902-1904.
- Schmiedeknecht, O., *Opuscula Ichneumonologica*, Supplement-Band, Neubearbeitungen, Blankenburg 1928-1930.
- Torka, V., *Ichneumoniden Oberschlesiens*, Intern. Entom. Zeitschr. 21, 1938, p. 347-352.
- Torka, V., *Ichneumoniden Oberschlesiens*, Zeitschr. f. wissenschaftl. Insektenbiologie, 1930-1931, 25, p. 199-210.
- Torka, V., *Ichneumoniden der Provinz Posen*, Deutch. Entom. Zeitschr., 1915.
- Torka, V., *Ichneumoniden der Provinz Posen*, Entom. Rundschau. 1918, 35.